

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY
TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi
№ 52-60220300
2024-yil "09" 23

"TASDIQLAYMAN"
SamDU rektori:
R.I.Xalmuradov
2024-yil " " "

XALQARO MUNOSABATLAR VA
DIPLOMATIYA TARIXI
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	200000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	220000 – Gumanitar fanlar (Tillardan tashqari)
Ta'lim yo'nalishi:	60220300 –Tarix

Fan/modul kodi XD1604		O'quv yili 2026-2027	Semestr 6	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)	
	Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi	48	72	120	
2.	I. Fanning mazmuni				
Fanni o'qitishdan maqsad – qadimgi davrdan to hozirgi kungacha xorijiy mamlakatlar o'rtasida asrlar davomida mavjud bo'lgan serqirrali aloqalarning mavjudligi sharoitida shakllangan xalqaro munosabatlar va diplomatiya rivojining asosiy bosqichlari hamda yo'nalishlari haqida talabalarga har tomonlama bilimlar berish. Turli davrlarning tarixiy sharoitlarida sodir bo'lgan xalqaro hfmada davlatlararo voqea va hodisalarning davlatlar hayotiga ta'siri, dunyo xalqlarining davlatchiligida xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi, shuningdek, tashqi siyosat bilan bog'liq jarayonlarga oid masalalarni tahlil qilishdan iborat. Maktab darsliklarining jahon tarixi mavzularining deyarli barchasida davlatlarning tashqi siyosati va o'zaro munosabatlariga e'tibor qaratilgan. Shu nuqtai nazardan birinchidan bo'lg'usi tarixchi pedagoglar uchun mavzuni to'laqonli va mulohazali asosda yetkazib berishda, ikkinchidan tarixchi mutaxassislar uchun keying ilmiy faoliyatida shu yo'nalishning nazariy-metodologik asoslari bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishda mazkur fan muayyan ahamiyatga ega hisoblanadi. Fanning vazifasi – talabalarga Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi fani nazariyasini chuqur o'rgatish, jahon maydonida faoliyat olib boruvchi chet el davlatlarining tashqi siyosati va uni amalga oshirishda diplomatiyaning ahamiyatini yoritish, xalqaro ziddiyatlarga (urushlarga, to'qnashuvlarga va shu kabilarga) sabab bo'lgan o'zaro munsabatlarni ochib berish hamda jahon taraqqiyotida xalqaro munosabatlar va diplomatining o'rni va mavqei mustahkamlanib borishini asoslab berishdan iborat.					
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: I-mavzu. Kirish. Qadimgi Sharqda xalqaro munosabatlar va diplomatiya Qadimgi Mesopotamiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Shahar davlatlar (nomlar) o'rtasidagi munosabatlar. Kish podshosi. Lagash va Umma o'rtasidagi raqobat. Elamning tashqi siyosati. Sargon va uning tashqi siyosati. Diplomatik aloqalarning shakllari. Qadimgi Misrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Giksolarning hukmronligi. XVII sulola fir'avinlarning tashqi siyosati. El-Amarna arxivi. Qadimgi Misrda diplomatik aloqalarning shakllari. Ramzes II va Xattusili III o'rtasida tuzilgan shartnoma. Qadimgi Xett podsholigining tashqi siyosati. Xett podsholigida diplomatik aloqalarning shakllari. Miloddan avvalgi I ming yillikda Yaqin Sharqda xalqaro kurash. O'ssuriyaning yuksalishi. O'ssuriyada diplomatik aloqalarning shakllari. O'ssuriya					

diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Qadimgi Hindistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Artxashastra. Mauryalar sulolasi davrida Hindistonda xalqaro munosabatlar. Qadimgi Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Chjou davlatining tashqi siyosati. Diplomatik aloqalar nazariyasi va shakllari. Xan davlatining tashqi siyosati. U-di, Chjan San elchiligi. Ban Chao faoliyati.

2-mavzu. Qadimgi Yunonistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya.

Qadimgi Yunonistonda xalqaro aloqalar shakllari va xalqaro huquq ko'rinishlari. Prokseniya, simmaxiya, amfiktioniya. Jamoalar va polislar o'rtasidagi munosabatlar. Krit davlati va Axeyya podsholigi davridagi xalqaro munosabatlar. Yunoniston-Eron urushlari. Delos simmaxiyasining tashkil topishi. Birinchi Afina dengiz ittifoqi. Sparta va Afina o'rtasidagi raqobat. Peloponnes urushi va uning asosiy bosqichlari. Yunonistonda Sparta gegemoniyasining o'rnatilishi. Eron va Sparta o'rtasidagi to'qnashuv. Antalkid sulhi. Ikkinchi Afina dengiz ittifoqi. Fivaning yuksalishi. Filipp II davrida Makedoniyaning kuchayishi. Korinf kongressi. Aleksandr Makedonskiyning (Iskandar) yurishlari. Ellinizm davrida xalqaro munosabatlar va diplomatiya.

3-mavzu. Qadimgi Rimning xalqaro aloqalari.

Qadimgi Rimda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Qadimgi Rimda xalqaro aloqalarning shakllari va diplomatiya. idoralari. Fesiallar kollegiyasi. Rekuperatorlar. Rim huquqida xalqaro masalalar. Xalqlar huquqi. Qadimgi Rimda elchilik masalalari. Respublika davrida Rimning tashqi siyosati. Rim-Italiya konfederatsiyasining barpo etilishi. Rim-Karfagen munosabatlari. Puni urushlari. Makedoniya urushlari. Sharqiy O'rta yer dengizida yangi xalqaro vaziyatning yuzaga kelishi va Rimning Sharqdagi tashqi siyosati. Rimning Shimoliy Afrikadagi siyosati. Rimning Pont podsholi va Parfiyaga qarshi urushlari. Yuliy Sezar yurishlari. Imperiya davrida Rimning tashqi siyosati. Kappadokiya, Mavritaniya, Britaniya, Frakiya, Daniya, Arabiston, Armaniston. Mesopotamiya va O'ssuriyaning zabt etilishi. Mark Avreliy davrida Rimning tashqi siyosati. Markamon urushlari. Rim imperiyasi va varvarlar. Rim imperiyasining bo'linib ketishi. G'arbiy Rim imperiyasining bo'linib ketishi.

4 – mavzu. O'rta asrlar Yevropasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Vizantiya va varvarlar davlatlari. Vizantiyada xalqaro va diplomatik aloqalar shakllari. Yustinian Ining tashqi siyosati va diplomatiyasi. Vizantiyada diplomatik xizmatning tashkil qilinishi. Rim papalari va franklar. Buyuk Karl davlati va uning tashqi siyosati. Qadimgi Rus davlati tashqi siyosati va diplomatiyasining asosiy yo'nalishlari. Rus davlati va Vizantiya. Buyuk Karl imperiyasining parchalanishi. G'arbiy Yevropada siyosiy tarqoqlik va xalqaro munosabatlar. Shaxsiy urush huquqi. Cherkovlarning bo'linishi. Salb yurishlari XIV-XV asrlarda Yevropada xalqaro munosabatlar. Yevropa va Sharq mamlakatlari. Yuz yillik urush. Xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning rivojlanishiga Italiya shahar-davlatlarining ta'siri (Venetsiya, Florensiya, Genuya va boshqa). Cherkov va xalqaro munosabatlari. Xalqaro huquqning shakllanishi. Xalqaro munosabatlarning asosiy amoyillari. XVI asrda xalqaro vaziyat

5 – mavzu. Sharq mamlakatlarining O'rta asrlarda xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi.

Xitoyda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Suy sulolasining tashqi siyosati. Tan imperiyasining tashqi siyosati. Xitoy va Turk xoqonligi. Yaponiya. Koreya, Vetnam

bilan munosabatlar. Buyuk Ipak yo'li bo'ylab yurishlar. Sun imperiyasi davrida Xitoyning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Xitoy va mo'g'ullar Min sulolasi davrida Xitoyning xalqaro ahvoli. Xitoyning Rus davlati bilan munosabatlari. Yaponiyada xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Yamato qabilasi boshchiligidagi umumqabilaviy ittifoqning vujudga kelishi. Xitoy va Koreya bilan aloqalar. Yaponiya va mo'g'ullar. Yevropaliklarning Yaponiyaga kirib kela boshlashi. Toyotomi Xideyosi tashqi siyosati. Tokugava syogunlarining tashqi siyosati. Ajnabiylarga nisbatan munosabat. Yaponiyaning tashqi dunyodan sun'iy yakkalanishi. Yagona arab davlatining shakllanishi va xalqaro munosabatlar. Muhammad alayhissalomning vorislari davrida arablarning tashqi siyosati. Ummaviylar davrida arablarning tashqi siyosati. Abbosiylar davrida arablarning tashqi siyosati. Arablar diplomatiyasi va unga oid manbalar. Sosoniylar davrida Eronning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Fotimiylar va mamluklar hukmronligi davrida Misr va Suriyaning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. XV-XVI asrlarda Eronning xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. Safoviylar sulolasining tashqi siyosati. Rossiya va Angliya bilan aloqalar. Usmoniylar imperiyasining xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi. Usmon turklarining Kichik Osiyoda va Bolqon yarim orolidagi istilolari. Boyazid va Amir Temur. XV-XVI asrlarda Usmoniylar davlatining tashqi siyosati. Yevropa davlatlari bilan munosabatlar. Rossiya bilan munosabatlar. Turkiya-Eron munosabatlari.

6-mavzu. XVII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya.

Ilk yangi davrda xalqaro munosabatlar va diplomatiyaning tavsifi. Xalqaro munosabatlar tuzilishidagi o'zgarishlar. Kuchlar nisbati to'g'risidagi tushunchalar. Xalqaro munosabatlarga ta'sir etuvchi omillar. Tashqi siyosat tamoyillari va mezonlari. Xalqaro to'qnashuvlar. Rishle diplomatiyasi. O'ttiz yillik urush. O'ttiz yillik urushning asosiy bosqichlari. Vestfaliya sulhi. Osnabryuk shartnomasi. Myunster shartnomasi. O'ttiz yillik urushdan so'ng Yevropaning siyosiy xaritasi. Ingliz inqilobi va xalqaro munosabatlar. Ingliz-golland munosabatlari. Navigatsion akt. Yevropada Fransiyaning yetakchilik qila boshlashi. Lyudovik XIV tashqi siyosati. Devolyutsion urush. Ispan Niderlandlarini egallashga intilish. Aaxen bitimi. Gollandiya urushi va Nimvegen shartnomasi. Regensburg kelishuvi. Augsburg ligasi. To'qqiz yillik urush. XVII asrda Boltiq mintaqasida davlatlararo raqobat. Yevropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi o'rtasidagi munosabatlar. Muqaddas liga.

7-mavzu. XVIII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Ispan merosi uchun urush. Utrext, Rashtatt va Baden shartnomalari. Shimoliy va Sharqiy Yevropada xalqaro vaziyat. Pyotr I diplomatiyasi. Shimoliy urush va Rossiyaning kuchayishi. Nishtadt tinchligi. Avstriya-Prussiya raqobati. Avstriya merosi uchun urush. Aaxen shartnomasi. Prussiyaning buyuk davlatga aylanishi. Fridrix II-ning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Ittifoqlar to'ntarilishi. Yetti yillik urush. Parij tinchligi va Gubertusburg shartnomasi. Bavariya merosi uchun urush. Xalqaro munosabatlarda Sharqiy va polyak masalalari. Yevropa davlatlari va Usmoniylar imperiyasi. Rossiya-Turkiya urushlari. Polshaning bo'lib olinishi. AQShning tashkil topishi va xalqaro munosabatlar. Mustamlakachilik maydonidagi kurash. Fransiya inqilobning boshlanishi va xalqaro munosabatlar. Fransiya inqilobi davri diplomatiyasi. Fransiya qarshi dastlabki koalitsiya (ittifoq). Bazel bitimi.

8-mavzu. XIX-XX asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

Konsullik va Birinchi imperiya davrida Fransiyaning tashqi siyosati va diplomatiyasi. Napoleon Bonapartning urushlari. Fransiya qarshi Yevropa davlatlarining koalitsiyalari. Napoleon Bonapartning tor-mor etilishi. Vena kongressi va xalqaro munosabatlarda yangi tartibning yuzaga kelishi. Vena kongressidan so'ng Yevropa siyosiy xaritasidagi o'zgarishlar. Vena kongressi va diplomatiya. Muqaddas ittifoq kongresslari va ularning qarorlari. Vena tizimining yemirilishi. XIX asr 30-40 yillaridagi inqiloblar va Yevropada xalqaro vaziyat. Sharqiy masalaning keskinlashuvi. Qrim urushi. Parij tinchlik shartnomasi. Italiya va Germaniyada birlashish jarayonlari va xalqaro vaziyat. Otto fon Bismark diplomatiyasi. Avstriya-Prussiya urushi. Fransiya-Prussiya urushi. AQShda fuqarolar urushi va xalqaro munosabatlar. XIX asrning oxirgi choragida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush vahimalari. Rossiya-Turkiya urushi (1877-78-yy.) va Berlin kongressi. Yevropada harbiy-siyosiy bloklarning (guruhlarining) tashkil etilishi. Mustamlakalar uchun kurashning keskinlashuvi. Rus-yapon urushi.

9-mavzu. Birinchi jahon urushi arafasi, urush va undan keying yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya.

Bolqon urushlari. Birinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Sarayevoda Frans Ferdinandning o'ldirilishi. Iyul inqirozi. Serbiyaga ultimatum. Birinchi jahon urushining boshlanishi va diplomatik kurash. Urushga kirgan davlatlar rejaları va kuchlar tartibi. Harbiy harakatlarning borishi va diplomatiya. G'arbiy frontdagi vaziyat. Sharqiy frontdagi vaziyat. Dengizda kurash. Boshqa davlatlarning urushga kirishi. AQShning urushga kirishi. Inqiloblar va ularning harbiy harakatlarga ta'siri. Urushning yakunlovchi bosqichi. Vilsonning 14 bandi (moddasi). Brest sulhi. Kompen vaqtinchalik sulhi. Birinchi jahon urushi natijalari.

Kuchlar nisbatining o'zgarishi. Xalqaro munosabatlar Versal-Vashington tizimining yaratilishi. Parij tinchlik konferensiyasi va uning qarorlari. Millatlar Ligasi. Germaniya va uning ittifoqchilari masalasi. Vashington konferensiyasi va Uzoq Sharqdagi xalqaro munosabatlar. Sovet Rossiasining xalqaro maydonga chiqishi. Genuya konferensiyasi. 1929-1933-yillardagi jahon iqtisodiy inqirozi sharoitlarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Versal-Vashington tartiblarining asta-sekin yemirilishi. London konferensiyasi. Jeneva konferensiyasi. Germaniya harbiy salohiyatining tiklanishi. Fashizm va xalqaro munosabatlar. Versal tizimining yo'q qilinishi. Yaponiyaning Uzoq Sharqdagi siyosati. Berlin-Rim-Tokio uchburchagi. Myunxen bitimi. Urush o'chog'larining yuzaga kelishi. Ikkinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Moskvadagi muzokaralar. Hujum qilmaslik to'g'risidagi sovet-german shartnomasi va maxfiy qo'shimcha protocol (1939-y.). SSSR va Germaniya o'rtasida do'stlik to'g'risidagi shartnoma (28-sentabr 1939-yil).

10-mavzu. Yevropa va Amerika mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991-yy.).

Ikkinchi jahon urushidan so'ng dunyo iqtisodiy va siyosiy tartibi asoslarining shakllanishi. Sovuq urushning boshlanishi. Germaniya masalasi. Berlin inqirozi. GDR va GFRning tashkil topishi. Markaziy va Sharqiy Yevropadagi vaziyat. NATO va Varshava shartnomasi tashkiloti. Yevropa integratsiyasining boshlanishi. Tashqi siyosiy doktrinalar. Mustamlakachilik tizimi: qulashning boshlanishi. Ikki qutubli tizimning ziddiyatlari. 1953-1962 yillarda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Keskinlikning yumshashishi va xalqaro tizimning barqarorlashuvi. Diplomatik xizmatga oid Vena

konvensiyalarining qabul qilinishi. 1962-1975-yillarda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Yumshashish inqirozi va ikki qutubli karama-qarshilikning qaytadan keskinlashuvi. 1975-1985 yillarda xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Sotsialistik lagerdagi inqirozlar. Vengriya, Chexoslovakiya, Polshadagi voqealar. 80-yillarning ikkinchi yarmi – 90-yillarning boshida xalqaro munosabatlar xarakterida tub burilish. AQSh va SSSR o'rtasidagi munosabatlarning yaxshilanishi. Germaniyaning birlashishi. Ikki qutbli tizimning qulashi. Umumevropa jarayoni. SSSRning parchalanishi va MDHning tashkil topishi. Markaziy va Janubi-Sharqiy Yevropa mamlakatlarida yangi tartibotlarning o'rnatilishi. Yugoslaviyaning parchalanishi. Markaziy va Janubiy Amerikada xalqaro vaziyat.

11-mavzu. Yaqin va O'rta Sharq, Sharqiy Osiyo mintaqasi mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991-yy.).

Sovuq urushning dastlabki inqirozlari (Turkiya, Eron). Ikkinchi jahon urushidan so'ng Falastin masalasi. Isroil davlatining barpo etilishi. Suvaysh inqirozi va uning oqibatlari. 1967-1973-yillarda Yaqin Sharqda halqaro vaziyatning keskinlashuvi. Arab-Isroil urushlari. Falastin va Livan atrofidagi ixtilof. O'rta Sharqda xalqaro vaziyatning keskinlashuvi: Eron va Afg'oniston. Chet davlatlar aralashuvi muammosi. Eron-Iroq munosabatlari. Fors ko'rfazidagi vaziyat.

Janubi-Sharqiy Osiyoda mustamlakachilik tizimining qulashi. Xitoy Xalq Respublikasi, Hindiston va Pokiston davlatlarining yuzaga kelishi va xalqaro munosabatlar. Koreya urushi. SSSRning Yaponiya va Xitoy bilan munosabatlari. Vetnam urushi va xalqaro munosabatlar. Hindi-xitoydagi vaziyat. Kambodja inqirozi. SSSR–AQSh–Xitoy uchburchagi va Sharqiy Osiyodagi xalqaro vaziyat. Sharqiy Osiyo davlatlari tashqi siyosatidagi asosiy yo'nalishlar. Betarafchilik (neytralizm) va iqtisodiy mintaqaviylik (regionalizm).

12-mavzu. XX asr oxiri-XXI asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya

XX asrning 80-90-yillariga kelib xalqaro munosabatlar tizimida Yalta-Potsdam tartibotining barbod bo'lishi bilan sovuq urush nihoyasiga yetdi. Dunyoda ikki qutbli tizim yakun topib, dunyo mamlakatlari o'rtasida integratsiya jarayonlari jadallashuvi. SSSR parchalanishining oqibatlari. Bir qutubli dunyoning shakllanishi. Rossiya–AQSh munosabatlari. NATOning kengayishi va Rossiya tashqi siyosatidagi o'zgarishlar. Yevropa integratsiyasi jarayonidagi yangi tendensiyalar. Postsovet va postsotsialistik makonda yuzaga kelgan nizolar va ixtiloflar. Bolqon mintaqasidagi xalqaro vaziyat. Yaqin Sharq muammosi. Janubiy osiyodagi vaziyat. Koreya yarimorolidagi vaziyat. Fors ko'rfazidagi vaziyat. Ixtilofchilik (konfliktnost) darajasining o'sishi. Xalqaro xavfsizlikka yangi tahdidlarning o'sib borishi.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Qadimgi Sharqda xalqaro munosabatlar va diplomatiya
2. Qadimgi Yunonistonda xalqaro munosabatlar va diplomatiya
3. Qadimgi Rimda xalqaro munosabatlar va diplomatiya
4. O'rta asrlar Yevropasida xalqaro munosabatlar va diplomatiya
5. Sharq mamlakatlarining O'rta asrlarda xalqaro munosabatlari va diplomatiyasi
6. XVII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya

7. XVIII asrda xalqaro munosabatlar va diplomatiya
8. XIX-XX asr boshida xalqaro munosabatlar va diplomatiya
9. XX asrning 20-30-yillarda xalqaro munosabatlar.
10. Ikkinchi jahon urushi yillarida xalqaro munosabatlar va diplomatiya. Urush yakunlari.
11. Yevropa va Amerika mamlakatlari xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991-yy.)
12. Sharqiy Osiyo mintaqasi xalqaro va diplomatik munosabatlar tizimida (1945-1991-yy.)

*Seminar mashg'ulotlari bo'yicha mavzular va ularning rejasi, adabiyotlar ro'yxati, mavjud elektron resurslar talabalarga taqdim etiladi va talaba mustaqil tayyorlanib kelib munozara tarzida o'z bilimini namoyish etadi.

*Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Talabalar ko'rsatma va tavsiyalar asosida ma'ruza mashg'ulotlarida olgan bilim va ko'nikmalarini mustaqil tayyorlanib mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Tavsiya etiladigan mustaqil ish mavzulari:

1. Diplomatiya, tashqi siyosat, xalqaro munosabatlar tushunchasi va hozirgi zamon xalqaro munosabatlari tizimidagi ularning roli
2. Qadimgi Mesopotamiyada ilk sulolalar va Akkad bosqichlari hamda Amoreylar sulolasi tashqi siyosati va diplomatiyasi
3. "Amarna bosqichi" diplomatiyasi va Qadimgi Misrda "sulolaviy nikohlar"
4. Yangi Xett podsholigi (imperiyasi bosqichi) tashqi siyosati va diplomatiyasi.
5. Yangi Ossuriya bosqichi tashqi siyosati va diplomatiyasi
6. Qadimgi Xitoy va Hindiston tashqi siyosati va diplomatiyasi
7. Qadimgi Eron hududidagi davlatlar tashqi siyosati va diplomatiyasi
8. Klassik bosqichda Yunoniston diplomatiyasi. Yunon-fors urushlari.
9. Qadimgi Yunonistonda Aфина-Sparta raqobati
10. Filipp II tashqi siyosati va diplomatiyasi. Korinf kongressi (338-337 mil. avv. yillar).
11. Respublika davri Rim diplomatiyasi
12. Arab xalifaligi davri diplomatiyasi
13. O'rta asrlarda Xitoy diplomatiyasi
14. O'rta asrlarda mo'g'ullar diplomatiyasi
15. XII-XV asrlarda Fransiya diplomatiyasi
16. Vizantiya diplomatiyasi
17. Florensiya va Venetsiya xalqaro munosabatlar tizimida (XII-XV-asrlar).
18. Yevropada diplomatik xizmatning shakllanishi
19. O'rta asrlar Yevropa diplomatiyasida Rim papaligining ishtiroki
20. O'rta asrlar va yangi zamon davrida Yevropada nikoh diplomatiyasi
21. Yevropada Fransiyaning yetakchilik qila boshlashi (Lyudovik XIV tashqi siyosati)
22. XVIII asrda Rossiya imperiyasining tashqi siyosati
23. Vena xalqaro munosabatlar tizimi darz ketishi: Sharq inqirozi va Qrim urushi
24. Harbiy-siyosiy bloklarning Bolqondagi siyosati va Bolqon urushlari

	25. Yevropa xalqaro maydonidagi o'zgarishlar: Uchlar (To'rtlar) Antanta ittifoqlarining paydo bo'lishi 26. Xalqaro konferensiyalarning (Genuya, Gaaga, Moskava va Lozanna) xalqaro munosabatlarga ta'siri 27. Fashizm va Yevropada xalqaro munosabatlar. 28. Ikkinchi jahon urushi yillaridagi xalqaro konferensiyalar va Yalta-Potsdam tizimining qaror topishi 29. Yevropada xavfsizlikni ta'minlash masalasi (1945-1990 yy.). 30. O'zbekistonda elchilik aloqalarining tarixiy ildizlari (qadimgi davrdan temuriylargacha) 31. O'rta Osiyoning arablar istilosi davridagi diplomatik aloqalari 32. Mo'g'ullar istilosi arafasidagi diplomatik aloqalar tarixidan 33. Amir Temur diplomatiyasi 34. Temuriylar diplomatiyasi 35. O'zbekiston Respublikasi xalqaro munosabatlar tizimida 36. Zamonaviy xalqaro munosabatlar tizimida BMTning tutgan o'rni *Mustaqil ta'lim mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Talabalar ko'rsatma va tavsiyalar asosida belgilangan mavzular bo'yicha bilim va ko'nikmalarini mustaqil tayyorlanib mustahkamlaydilar hamda yanada boyitadilar.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Xalqaro munosablar va diplomatiya tarixi o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba: - Xalqaro munosabatlar tizimining rivojlanishiga ta'sir etgan omillarni, din va cherkovning xalqaro munosabatlar taraqqiyotiga ta'sirini, G'arb diplomatiyasining o'ziga xoslikni, sharq xalqaro munosabatlari taraqqiyotining o'ziga xos tomonlarini, insoniyat tarixida xalqaro munosabatlarning o'rni va mohiyatini bilishi kerak; - Talaba o'quv jarayoni davomida o'rta asrlar G'arb diplomatiyasiga xos umumiy jihatlari, Sharq diplomatisining shakllanishida dinning va xalq qadriyatlarining o'rni borasida bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi; - Bo'lg'usi mutaxassis sifatida fan doirasida talaba egallaydigan bilimlar natijasida Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixining umumiy ahvoli, o'rta asrlarning jahonga mashhur diplomatlari siyosatini taxlil etish orqali kelgusida uni o'z sohasida qo'llay olish malakalariga ega bo'ladi; Umuman fan orqali talabalarda mavzu bo'yicha umumiy tasavvur hosil qilinadi. sodir bo'lgan tarixiy voqelik to'g'risida tushunchaga ega bo'ladi. Talaba o'tilgan mavzu bo'yicha umumiy nazariy bilim va ko'nikmaga ega bo'ladi. Talabaning tarixiy mushohadalash, tarixiy jarayonlarga o'z mustaqil nuqtai nazarini bildirish, fikrini erkin bayon etish qobiliyati shakllantiriladi hamda rivojlantiriladi. Dars orqali talabani mustaqil ilmiy faoliyatga jalb etishga, fanga, tarixga bo'lgan qiziqishini o'stirishga harakat qilinadi.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: ma'ruzalar; seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar, munozara); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish;
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar:

	Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar ro'yxati: - Xashimova M.M., Gadayev H.U., Usarov S.R. O'rta asrlarda diplomatiya va xalqaro munosabatlar tarixi. – Toshkent: 2013. - Xolliiev A.G. Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi / O'quv qo'llanma (1-qism) – Toshkent: "LESSON PRESS", 2022. 255 b. - Usarov S.R. Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi / O'quv qo'llanma (1-qism) – Samarqand: SamDU tahririy-nashriyot bo'limi, 2023. 176 b. - Salimov T. Jahon tarixi. – Toshkent: "Ўзбекистон", 2014. - Umarov S. Jahon tarixi (Sharq mamlakatlari o'rta asrlarda) 1-qism. O'quv qo'llanma. – Samarqand, 2019. - Эргашев Ш. Жаҳон тарихи: (Янги давр, 1-к. XVI-XVIII асрлар). / ўқув қўлланма. – Тошкент: "O'zbekiston", 2014. – 528 б. - Эргашев Ш. Жаҳон тарихи: (Янги давр, 2-к. 1800-1918-йиллар). / ўқув қўлланма. – Тошкент: "O'zbekiston", 2015. – 566 б. Qo'shimcha adabiyotlar va internet resurslari: - Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. Асарлар. Т.4. – Тошкент: Ўзбекистон, 2020. – 456-б. - Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. Асарлар. Т.2. – Тошкент: Ўзбекистон, 2020. – 508-б. - Мирзиёев Ш.М. Нияти улуг халқнинг иши ҳам улуг, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. Асарлар. Т.3. – Тошкент: Ўзбекистон, 2019. – 400-б. - Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курашимиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2019. 408-б. - Black Jeremy. A History of Diplomacy. Reaktion Books, 2010. - Hashimova M.M. O'rta asrlarda Fransiya. O'quv qo'llanma. – Toshkent, "Yangi nashr", 2014 - Hashimova M.M. Vizantiya tarixi. / O'quv qo'llanma. – Samarqand: SamDU, 2020 - Богатуров А.Д., Аверков В.В. История международных отношений. 1945-2008. – М., 2010. - История дипломатии: [сб.] / сост. А. Лактионов. – Москва: АСТ, 2006. – 943 с. - История международных отношений. Основные этапы с древности до наших дней. / Под ред. Г.В.Каменской, О.А.Колобова, Э.Г.Соловьева. – М., Логос, 2007. - История международных отношений: В трех томах: Учебник / Под ред. А.В.Торкунова, М.М.Наринского. – 3-е изд., испр. – М.: «Аспект Пресс», 2017 - История международных отношений: от древности до современности: учебник. – Ростов-на-Дону, Таганрог: Издательство Южного федерального университета, 2018. – 258 с. - Мусский И.А. 100 великих дипломатов. – М.: «ВЕЧЕ», 2002. 387 с. - Очерки истории международных отношений: Учебное пособие. Колл.авт.: Под общей ред. О.А. Колобова. – М.: ИМЭМО РАН. - Нижний Новгород. ИФ ННГУ, 2001 г. - Ўзбек дипломатияси тарихидан (Тарихий очерклар ва лавҳалар). Акад. М.М.Хайруллаев умумий таҳрири остида. – Тошкент: ЖИДУ, 2003. – 376 б.

12. Фененко А.В. История международных отношений в довестфальскую эпоху: Учеб. Пособие для вузов / А. В. Фененко. — М.: Издательство «Аспект Пресс», 2022. — 752 с.
13. Фененко А.В. История международных отношений: 1648–1945: Учеб. пособие / — М.: Издательство «Аспект Пресс», 2018. — 784 с.
14. Фененко А.В. Современная история международных отношений: 1991–2018: Учеб. пособие для вузов / А. В. Фененко. — 3-е изд., испр. и доп. — М.: Издательство «Аспект Пресс», 2019. — 456 с.
15. Эргашев Ш. Жахон тарихи (Энг янги давр. 1918-1945 йиллар. III қисм) / ўқув қўлланма. — Тошкент: “O‘zbekiston”, 2018. — 522 б.
16. Эргашев Ш. Жахон тарихи (Энг янги давр. 1945-2017 йиллар. IV қисм) / ўқув қўлланма. — Тошкент: “O‘zbekiston”, 2019. — 670 б.

Axborot manbalari (saytlar):

<http://www.twirpx.com/>
<http://bookfi.org/>
<http://diphis.ru/>
<http://historic.ru/>
<http://historyworld.net/>
www.ziyounet.uz/

7.	Fan dasturi Sharof Rashidov Samarqand davlat universiteti O'quv-uslubiy kengashning 202 -yil - dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/ modul uchun ma'sullar: Usarov S.R. — SamDU, «Jahon tarixi» kafedrası dotsenti, PhD
9.	Taqrizchilar: Mattiyeu U.B. — Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filiali tarix fani o'qituvchisi, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD) dotsent v.b. (turdosh OTM) Rashidova F.Sh — SamDU, «Jahon tarixi» kafedrası dotsenti, PhD

Universitet rektorining 2024-yil 16-avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga mas'ul ishchi guruhi:

Kafedra mas'uli:

Rais:

dots S.R.Usarov

prof. N.O'Xolmatov

Kafedra mudiri:

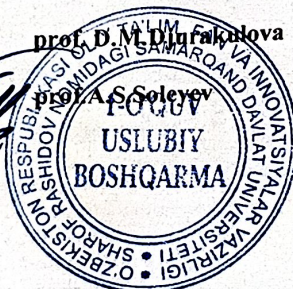
Fakultet dekani:

O'quv ishlari prorektori:

dots Sh.Sh.Xamraqulova

prof. D.M.Dinmuklova

prof. A.S.Solevov

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti
 “60220300 –Tarix” ta'lim yo'nalishi uchun 2026-2027-o'quv yilida o'tiladigan
 “Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi” fanining o'quv dasturiga

TAQRIZ

Jahon tarixi kafedrası dotsenti S.R.Usarov tomonidan ishlab chiqilgan “Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi” fani o'quv dasturi 2024-2025-yillar o'quv rejasiga asoslangan. Rejaga muvofiq fandan auditoriya soatlari 48 soatni, mustaqil ta'lim 72 soatni tashkil qiladi. Jami kredit miqdori 4.

Mutaxassislik fanlari turkumiga kiruvchi “Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi” fani bo'yicha ishlab chiqilgan o'quv dastur 6-semestrida o'tilishi rejalashtirilgan.

O'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2023-yil 9-iyundagi 259-son buyrug'ining 2-ilovasi bilan tasdiqlangan. “Ta'lim sohalari bo'yicha muvofiqlashtiruvchi soha kengashlari to'g'risidagi namunaviy Nizomi”ning ilovasida ko'zda tutilgan o'quv dasturlari (sillabuslari) namunasi asosida tayyorlangan.

Fan uchun tanlab olingan ma'ruza, seminar va mustaqil ta'lim mavzulari fan mazmunini va xronologiyasini to'la o'z ichiga oladi va ularni shakllantirishda tarixiy-xronologik asosda yondashilgan. Ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari doirasida e'tibor berilishi kerak bo'lgan masalalar qisqacha tavsif etilgan. Ma'ruza mavzularining seminar mashg'ulotida ham keltirilganligi mavzularning qiyinligi va katta hajmli bilan izohlanishi mumkin. Zero, ma'ruzada olingan bilim va ko'nikmalar seminar mashg'ulotida mustahkamlanishi dasturda qayd etilgan.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etilgan mavzular ma'ruza va seminar mashg'ulotlarini to'la qamrab olmaydi, shuningdek uning soni 72 soatga mos tarzda berilgan.

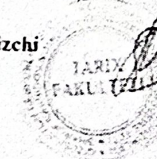
Tavsiya qilingan asosiy va qo'shimcha adabiyotlar ro'yxatida keyingi yillarda nashr qilingan yangi avlod o'quv adabiyotlari axborot-resurs markazida mavjud bo'lgan va elektron shaklda topish mumkin bo'lgan nashrlardan iborat.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti “60220300 –Tarix” ta'lim yo'nalishi uchun 2026-2027-o'quv yilida o'tiladigan “Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi” fanining o'quv dasturi belgilangan talablar asosida ishlab chiqilgan va uni ta'lim jarayoniga qo'llash mumkin.

Taqrizchi

F.Sh.Rashidova

PhD, dotsent, Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Jahon tarixi kafedrası

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti "60220300 -Tarix" ta'lim yo'nalishi uchun 2026-2027-o'quv yilida o'tiladigan "Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi" fanining o'quv dasturiga

TAQRIZ

Ta'lim yo'nalishi ixtisoslik fanlari turkumiga kiruvchi "Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi" fani bo'yicha ishlab chiqilgan o'quv dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2023-yil 9-iyundagi 259-son buyrug'ining 2-ilovasi bilan tasdiqlangan "Ta'lim sohalari bo'yicha muvofiqlashtiruvchi soha kengashlari to'g'risidagi namunaviy Nizomi"ning ilovasida ko'zda tutilgan o'quv dasturlari (sillabuslar) namunasi asosida tayyorlangan.

Fan uchun tanlab olingan ma'ruza, seminar va mustaqil ta'lim mavzulari fan mazmunini va xronologiyasini to'la o'z ichiga oladi va ularni shakllantirishda tarixiy-xronologik asosda yondashilgan. Ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari doirasida e'tibor berilishi kerak bo'lgan masalalar qisqacha tavsif etilgan. Ma'ruza mavzularining seminar mashg'ulotida ham keltirilganligi mavzularning qiyinligi va katta hajmli bilan izohlanishi mumkin. Zero, ma'ruzada olingan bilim va ko'nikmalar seminar mashg'ulotida mustahkamlanishi dasturda qayd etilgan.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etilgan mavzular ma'ruza va seminar mashg'ulotlarini to'la qamrab olmaydi, shuningdek uning soni 72 soatga mos tarzda berilgan.

Fan uchun tavsiya qilingan asosiy va qo'shimcha adabiyotlar ro'yxatida keyingi yillarda nashr qilingan yangi avlod o'quv adabiyotlari bilan birga, fanga tegishli bo'lgan xorij o'quv adabiyotlari ro'yxati ham keltirilgan.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Tarix fakulteti "60220300 -Tarix" ta'lim yo'nalishi uchun 2026-2027-o'quv yilida o'tiladigan "Xalqaro munosabatlar va diplomatiya tarixi" fanining o'quv dasturi belgilangan talablar asosida ishlab chiqilgan va uni ta'lim jarayoniga qo'llash mumkin.

Taqrizchi:

U.B.Mattiyeu

PhD, dotsent, Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filiali